

la 1250). Poudarjene dele besedila pišite v *kurzivi*, **kreпки tisk** uporabljajte redkeje (npr. za naslove poglavij), nikoli ne podčrtujte besedila. Odstavki naj bodo ločeni samo z enim znakom za novo vrsto (tipka Enter). Ne spreminjajte velikosti pisave, če to res ni nujno potrebno.

Članek pošljite uredniku po elektronski pošti (miran.zeljko@gov.si ali drustvo-ztps@drustvo-ztps.si) ali na disketi (DZTPS, Petkovškovo nabrežje 57, Ljubljana). Ilustrativne priloge k prispevkom nam prav tako pošljite v elektronski obliki. Avtorjem, ki nam članke ne bodo poslali v elektronski obliki, bomo

stroške za tipkanje in risanje odšteli od honorarja.

Če niste član DZTPS, napišite še podatke, ki jih potrebujemo za izplačilo honorarja:

- naslov stalnega bivališča,
- EMŠO,
- številko žiroračuna in banko, kjer imate ta račun,
- davčno številko.

Tisti bralci in bralke, ki sami ne nameravajo napisati članka, bi nam pa želeli poslati svoje mnenje o Mostovih ali predloge za prihodnje članke, nam to prav tako lahko sporočijo na enega od zgoraj omenjenih naslovov.

Ksenija Leban

Predstavljamo vam Stanka Klinarja

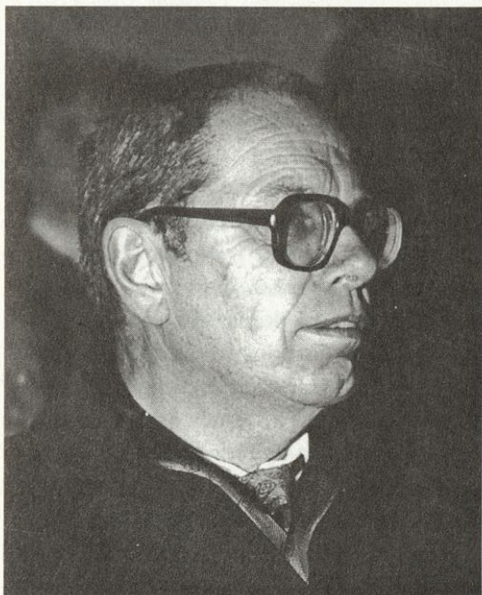
V očeh številnih ljudi so prevajalci knjižni molji, v jezikih podkovane strokovne tajnice, ki presajajo besedila ustvarjalnejših ljudi iz maternega jezika v tuji jezik in narobe; prevajalci so tiste osebe, ki jih ne potrebujemo zato, ker sami ne znamo jezikov in ker ne znamo prevajati, temveč zato, ker je naš čas preveč dragocen, da bi ga zapravljali z dejavnostjo, za katero je vsak drugi Slovenec z opravljenim tečajem tujega jezika prepričan, da jo obvlada bolje od tistega, ki si je prevajanje izbral za poklic.

Le redki vedo, kakšno je pravzaprav prevajalčevo delo in kaj je potrebno, da nekdo postane prevajalec v pravem pomenu besede, še manj jih ve, da so med prevajalci tudi osebe kot dr. Stanko Klinar, ki je s svojim pedagoškim delom pomagal oblikovati generacije slovenskih anglistov, ki je s svojimi bogatimi izkušnjami dolga leta usmerjal tiste študente angleškega jezika, ki so se odločili za visokošolski študij na prevajalski smeri, ki mu gre zahvala za več visokošolskih učbenikov in prevajalskih priročnikov, ki je nekatera dela prevedel v angleški jezik, nekatera pa v angleščini kar napisal in je v več delih, napisanih v žlahtni slovenščini, izrazil svojo ljubezen do slovenskih gora in slovenskega jezika.

Seznam Vaših prevodov je zelo dolg. S kakšnimi prevodi ste se največ ukvarjali in kakšnih prevodov ste se najraje lotili?

Seznam mojih prevodov je vse prej kot izdaten. Četudi številka morda zaudarja po

zmerni korpulentnosti, so med njimi – mislim zlasti na knjige Franceta Steleta – zelo porozne zadeve, to se pravi, knjiga je videti impresivna, prevod pa se nanaša na pripise k slikam, na krajše pesniške vložke, na uvodno in

sklepno besedo, tako da je od celotnih strani knjige prevedena morda desetina. Res pa obstoje drugi, bolj »masivni« prevodi, npr. *Zakladi Slovenije*, ta mi je dal veliko veselja in kar nekaj javnega priznanja (Janko Moder me je zaradi njega vtaknil v svoj prevajalski leksikon), če pa vzamem Vaše vprašanje dobesedno, se mi odpre pred očmi cela pahljača prevajalskih področij. Najboljši odgovor na vprašanje, s katerimi prevodi sem se največ ukvarjal, je: »Z naročenimi!« Med temi je bila zajetna porcija zemljepisno-turističnih besedil, pri katerih smo, kot je »priznal« tudi Alistair Wood (med drugimi!), Slovenci najšibkejši. Največ je bilo dela za Triglavski narodni park, za celo vrsto slikovnih knjig različnih avtorjev, za turistične prospekte, našla pa se je tudi ena »samostojna« miniaturna – *How to Climb Triglav*, ki je ogrela tudi Janka Goliasa za nekaj toplih besed.

V prevajalskih vrstah Vas poznajo kot izvrstnega prevajalca, ki je dela o Sloveniji – posebej kaže omeniti monografije F. Steleta in *Zaklade Slovenije* izpod peresa M. Kmecla – predstavil angleško govorečemu

bralcu. Vaši prevodi v angleščino so bili večkrat plod tesnega sodelovanja z dr. Margaret Davis. Kako poteka prevajalsko delo v navezi dveh ljudi in kako Vas je sodelovanje z Margaret Davis obogatilo?

Nimam se za izvrstnega prevajalca. Še tisto, kar sem prevajal v slovenščino, so čisto običajni, povprečni obrtniški izdelki. (V mislih imam leposlovje, ne znanstveno-tehniškega prevajanja. (Po)ustvarjalne žilice pač nimam, ali pa premalo.) Toliko bolj sem majav pri prevajanju v nematni jezik – v mojem primeru gre skoraj izključno za angleščino – saj mi docela manjka intuicija domačega govorca, brez (po)ustvarjalne intuicije pa se je nemogoče lotevati takih iskrivih besedil, kot so *Zakladi Slovenije*. Vedno pa sem se držal načela, prepovedi: »Ne (jezikovno) sramotiti domovine pred tujci. Ne delati (jezikovno-izobrazbene) antireklame za Slovenijo (in hkrati trditi, kako zelo jo imamo radi)!«

Moja drugačnost od takih prevajalcev je le v tem, da si s takim prevodom (svojim izdelkom) nisem drznil kar tako stopiti na plan. Tu je Margaret Davis odigrala odločilno vlogo. Prevodu je dala »final polish« – in to tako sijajno, da kasneje, ko so knjigo *Zakladi Slovenije* ponatiskovali v Angliji, niso popravili ničesar. Ob najinem skupnem delu so se same od sebe kazale fantastične razlike med jezikoma, ki niso bile opisane v slovnica in slovarjih, a naj bi jih Slovenec v svojem boju z angleščino poznal in premagoval. Iz tega je na eni strani nastajal učinkovitejši metodološki prijem za pouk angleščine, ki se je nadgrajeval z nekaterimi razpravami (iz tega sta nastali tudi njena in moja disertacija) in sijajnimi raziskovalnimi diplomskimi nalogami študentov, na drugi strani pa se je Margaret Davis tako seznanila s slovenščino, da je danes v Sloveniji med najbolj iskanimi prevajalkami in lektorji slovenske angleščine. (Naj se izjava ne sliši kontradiktorno. Če naj namreč Anglež popravi angleški prevod, ki ga je opravil Slo-

venec, je dobro, da zna slovensko, ker se v slovensko-angleški prevajalski relaciji kažejo za to relacijo značilne slabosti/špranje/napake, kot se druge značilno kažejo v drugih medjezikovnih relacijah.) Ta dvojna vloga, ki jo je Margaret Davis odigrala v Sloveniji za najširše družbene potrebe in hkrati za študijsko-anglistične potrebe na Filozofski fakulteti in DZTPS (morda še kje) v zadnjih dvajsetih letih, je po moji oceni premalo opažena, skorajda krivično neovrednotena, po načelu zidaka, ki samoumevno nosi težo zgradbe, vidi pa ga »nihče«, čeprav zanj vemo »vsi«.

Kot dolgoletni predavatelj na Oddelku za germanske jezike in književnosti na Filozofski fakulteti v Ljubljani ste svoja spoznanja prenesli mlajšim generacijam. Kakšne izzive prinaša pedagoško delo in kaj želite svoje študente naučiti?

Nekoliko sem že odgovoril pri prejšnjem vprašanju, verjetno pa bi lahko svoje pedagoško (morda znanstveno) načelo zgostil v izjavo: »Nihče nam slovensko-angleške protistave ne bo prinesel na krožniku, izdelati si jo moramo sami.« Brez protistavnih spoznanj ni učinkovitega pouka prevajanja. Ko študentje dojemajo to dejstvo, neverjetno poprimajo. Dokler se namreč angleščina pri pouku ukvarja sama s sabo, ostaja na svojem bregu kot resnično tuji jezik (mentalitetno in eo ipso strukturalno tuj!). Ko gradimo mostove na drugi breg, se prebudi resonanca v slovenskem srcu in stvar postane neverjetno zanimiva. Če nikjer drugod, je dokaz v lepem številu raziskovalnih diplomskih nalog, ki imajo korenine v praksi in redno izkopljejo na dan obče prevajalsko koristna spoznanja, tudi neposredne dodatke za slovensko-angleški slovar in zaokrožene članke za slovensko-angleško protistavo. Mnoge od njih so dobile Prešernovo nagrado. So tako izvirne in na tako visoki ravni, da bi jih bilo treba le še malo poglobiti, oplemenititi z več tujimi spoznanji in bi bile sprejemljive kot magistrske in doktorske naloge. A ne gre samo za

to izbrušeno študijsko konico. Gre tudi za »široke množice«, ki podatke hvaležno sprejemajo in vgrajujejo v sistem svojega znanja.

Študenti angleškega jezika in prevodoslovja bodo vaše ime poznali še dolgo po Vašem odhodu iz pedagoških vrst, saj ste zanje napisali nekaj učbenikov, npr. *English word-formation: with exercises in Gradivo za vaje iz prevajanja v angleščino*. Kaj Vas je spodbudilo k pisanju učbenikov?

Da bi moje ime poznali še dolgo, ne verjamem. Človek je kot kamen, ki ga vržeš v vodo: ko se valovi (valčki) poležejo, nihče več ne ve, da nekje na dnu leži kamen. Podobno je z učbenikom: stoji in pade z učiteljem. Jaz sem odšel z odra in z mano moji učbeniki.

Kaj me je spodbudilo k pisanju učbenikov? Da bi dosegel večjo urejenost učne snovi. Vedno sem imel vtis, da je v naravi moje učne snovi razdrobljenost. Učil sem največ v zadnjem letniku, ko ni bilo več treba graditi železobetonske konstrukcije jezikovnega sistema, marveč predvsem zadelati fuge sistema, vendar ni bilo vedno takoj očitno, kje te fuge zevajo. Potem smo pa begali po sistemu sem ter tja. Če k temu dodam še kako svojo neugodno značajsko lastnost, se me je skoraj lotila panika, da se bo moj pouk izrodil v na vse strani razsut tvor, brez oblike in enovite nazorne preglednosti. In zanimivo: povratni učinek pisanja učbenika na učitelja je disciplinsko nadvse ugoden.

Niste pomagali le študentom, temveč tudi prevajalcem. Objavili ste številne članke, v katerih obravnavate prevajalsko in protistavno tematiko (npr. *Slovenska zemljepisna imena v angleških besedilih* in zbornik *Prispevki k tehniki prevajanja iz slovenščine v angleščino*, ki ste ga uredili in v precejšnji meri tudi napisali). Kakšna so Vaša praktična in teoretična stališča do prevajanja in za kaj se v svojih prispevkih zavzimate?

Če Vas smem dopolniti: kakšno malenkost sem tudi odpredaval. To se mi zdi pomembno povedati zaradi starega prepričanja, da govor-

jena beseda bolj vžge kot pisna. (Kar nekajkrat sem predaval o svojih temah tudi v lingvističnem krožku Filozofske fakultete.) Seveda pa je napisana beseda »monumentum aere perennius« (ali »littera scripta manet«) in ima svojo študijozno težo, četudi je nekoliko »mrtva«. Da je »mrtva«, se vidi po tem, da prav omenjena *Zemljepisna imena* (ki so resda za svojo tematiko še zelo nezadostna) komaj kaj privlačijo prevajalce, čeprav je to problematiko treba prevajalsko reševati na vsakem koraku. Ni veliko drugače s *Prispevki*. Sem težek praktin in se ne znam dvigniti v teoretične višave. Ne vem, kaj bi tam počel. Tako so ostali *Prispevki* na oddelku docela neopaženi (dejstvo, da si jih študentje nabavijo kot obvezen učbenik, tu ne šteje), v javnosti sta se jih »usmilila« Janko Moder v Književnih listih (*Delo*) in Vital Klabus v *Razgledih*. Sodita, da so dragocena knjiga, in v tem smo si seveda soglasni, skupaj z Janezom Orešnikom, ki je *Zemljepisna imena* ocenil za vredna magistrske stopnje, moje razprave v *Prispevkih* pa za vredne doktorske. Hvalevredno se je vedlo DZTPS, ki je *Prispevke* ob izidu odločilno finančno podprlo.

Moja praktična stališča? O njih sem pisal v *Mostovih* 1995/96. Središčna izjava tistega kar dolgega članka (*Protistava kot upanje za večjo učinkovitost pouka prevajanja*) utegne biti: »Po dolgoletnem prevajanju in poučevanju prevajanja sem zaznal – če odmislim rabo členov – nekatere najbolj boleče točke v slovensko-angleškem odnosu in izredno nemoč pri premagovanju teh točk.« (Da ne bo nesporezuma: členi so ena najbolj bolečih točk v slovensko-angleškem odnosu in tako sem jih tudi zaznal, nisem pa o njih napisal skoraj nič omembe vrednega, četudi sem o rabi členov veliko predaval.) To je bilo izhodišče za iskanje odgovorov, odgovori so dobili obliko člankov in razprav.

In moja teoretična izhodišča? Menda jih sploh nimam. Imam pa močno vero, globoka doživetja. Preučevanje obeh jezikov, zapleta-

nje v njune idiomatske vozle, utapljanje v zakulisne pomene in namigovanja, pogrezanje z jezikovnim batiskafom v temačne globine človeške podzvesti, to je globinska poezija in psihologija, to je soočanje z iracionalnostjo, ki je »trade mark« vsega človeškega, to je prehajanje v metafiziko, v mistiko religije, ki opreda človeka s svojimi nad- ali zunajčasovnimi večnostnimi vprašanji. Resnično, ne pretiravam. Dojemati jezik kot del narave pomeni goreti v mistično religiozni poeziji.

Vaša pisateljska žilica je znana tudi ljubiteljem gora. Poleg člankov ste npr. napisali priročnik *How to Climb Triglav*, vodnik po Karavankah in delo, ki je na knjižnih policah številnih slovenskih domov, *Sto slovenskih vrhov*. Prevajalci lahko torej ne samo prevajajo besedila, ki so jih napisali drugi, temveč jih tudi ustvarjajo?

Že zdavnaj sem sklenil, da ne morem biti poročen izključno samo z angleščino, ali celo samo z enim njenim segmentom, recimo slovensko-angleško protistavno analizo, kjer sem v svoji osebni anglistiki še najdlje prišel. Cel ogorčen sem (bil), če je kdo videl v meni poosebljeno angleško gramatiko in nič drugega. Pri vsem bogastvu tega področja sem vendarle na čase čutil, da se tanjšam kot podplat, in sem »podivjal«. Gnalo me je ven, čisto ven, čisto stran, pozelel sem nekaj čisto »nekoristnega«, čisto ljubiteljskega. To je fantastična začimba življenja. Seveda to še ni »pisateljsko«, ki ga omenjate. Jaz bi rekel »umetnost«. Ostajam globoko zavisten likovnim umetnikom, glasbenikom in pesnikom – ti so »vrhu gore hrast«, kot je rekel Župančič, »nedosežni«, bi pristavil jaz.

Ob tem pomanjkljivem seznamu Vaših dosežkov se moram vprašati, kako bi se opisali sami. Kdo je Stanko Klinar? Prevajalec, pedagog, pisatelj ali nekaj povsem drugega?

Nabrito vprašanje. Takega se domisli samo umetniška duša. Nagajivo oddaja v izpraše-

vanca skrivne valove in prestreza resonance in se hoče odkrito razočarati, če resonance ne bodo večakordne ali če jih sploh ne bo.

Naj vrnem z vprašanjem: ali sem tako skrivnosten? Vtis imam, da hodim po svetu kot razgrnjen list, ki ga vsak v hipu prebere od začetka do kraja, ga pozabi in gre naprej brez posebnega vtisa in ne da bi se vprašal, ali je list popisan tudi na drugi strani. Seveda, nisem Shakespeare. O njem se sprašujejo, kdo neki je bil; je bil Hamlet, je bil Othello, Jago, Macbeth, Falstaff, Kralj Lear? Je v vsakem ali vsaj v katerem od svojih likov pustil del sebe ali pa je z njimi samo menjal gledališke krinke in obraz njegove duše ostaja za nas neprepoznaven? »Windows to my breast,« je zapisal v Kralju Learu, in nekoč sem v Stratfordu poslušal učeno predavanje o tej temi, vendar ni dalo odgovora na vprašanje, kdo je bil Shakespeare.

Ne vem, s čim sem zaslužil véliko metafi-zično vprašanje. Nič šekspirsko globokega, temačnega in presunljivega ni bilo v mojem življenju. Gotovo pa je, da svojemu zavedanju tudi sam nisem čisto kos. Prijel bi se za roko kakega Freuda, da bi me popeljal skozi zavešene kamrice moje lastne biti, ki jih nisem še odkril. Dokler tja ne prodrem, je vse samo kamuflaža, je šelesteče listje, ki prekriva sad, je varljiv videz, je naučena vera, in ne vem, »kdo je Stanko Klinar«. (Če je to sploh vredno vedeti, ko nisem Shakespeare.) Videti pa je, da se drugače kot po zunanjih vzorcih ne znamo in ne moremo pogovarjati. Zato vprašanje, ali sem prevajalec, pedagog, pisatelj. Vse to sem morda na zunaj, »v resnici« pa nekaj povsem drugega. A še zunanji videz je skromen. Kako naj vpričo Antona Sovreta, Andreja Capudra, Vitala Klabusa, Janka Modra, Janeza Gradišnika, Rogerja Metcalfa, Alana Duffa, Margaret Davis rečem, da sem prevajalec? Pedagog je imel zame zmeraj nekoliko prisiljen priokus, in tak ne bi bil rad. Ko sem iskal pedagoške vzornike, sem zmeraj

nepotešen begal od enega do drugega ali pa razočaran obupal nad sabo, ko sem odkril nedosegljivo »pravega«. Nekaj strašno človeškega je na meni, namreč grešno človeškega. Nikoli nisem mogel delati umirjeno kot stroj, zmeraj impulzivno, nepremišljeno, zaletavo. Hudobna ironija se poigrava z mano, ki je dopustila, da sem vse življenje igral »pedagoga«, ne da bi ga v sebi zanesljivo oblikoval. Dvomim, da se bo kdo vzoroval po meni. Biti pisatelj pa je bil zame zmeraj previsok cilj. V smislu Schillerjevih besed namreč, ki jih je izrekel, ko se je odvrnil od Kanta in se oklenil Goetheja, češ da je največji filozof v primeri s pesnikom (besednim ustvarjalcem) bedna karikatura. Pisatelj (besedni ustvarjalec) ima namreč tisto božansko iskro, s katero posveti v človeka do zadnjih kotičkov, tudi v prikrite zavešene kamrice (brez Freuda). Pisatelj ima strašno moč, danes bi rekli karizmo, njega se je resnično treba bati. Je predhodnik vesoljne sodbe, nimaš se kam umakniti. Za temi božansko poklicanimi, z božansko iskro razžarjenimi zastavonošami, med katere mi je po mojih neleploslovnih knjigah vstop zaprt s sedmerimi apokaliptičnimi pečati, se seveda valijo množice častihlepnežev, »pisateljev za vsako ceno«, ki iz bralne publike delajo samovšečne vasezagledance, je ne dvigujejo v nova spoznanja in ne plemenitijo, rekel bi, da jo parfimirajo pod nosom kot frizerski pomočnik v malo boljšem lokalu. Med te pa, razumljivo, nikakor ne bi želel biti prištet. Raje nič. Tisto »nekaj povsem drugega« pa je, mislim, zelo resnično, le da je zame samega čista skrivnost. Je to stapljanje z naravo, vračanje v maternico kozmične duše, izginjanje v vesoljnem (in vesoljskem) Duhu, je to bivanje polnosti na kraju, kjer so denar in kariera in ugled manj kot hipna pena, je to cankarjansko hrepenenje iz Lepe Vide po dokončnem onstranstvu, po zunajtelesnosti, po čisti prosojnosti bivanja? Kdo bi vedel? Jaz sam najmanj.